„ЗАСТАВА" излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте сваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ"

Уредништво и администрација „Заставе" налази се у кући гђе удове Мајна, лебарска улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 18. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 31. ЈАНУАРА 1893. ГОДИНА XXVIII.

ТАЧНОСТ.

Тачност је једна врлина, ретка врлина, може се рећи најређа о којој се много говори, али не говори за то да се држи, него се често спомиње тамо и онда, кад се не одржи. Погледамо ли на цели наш, колико друштвени, толико политички живот и почнемо ли проучавати откуд многи неуспеси онде, где им се нико и не нада, ми ћемо често проналазити сваковрсних разлога и оправдавати истима те неуспехо, али ретко да ћемо показати и на онај прави и једини разлог, који се састоји у нетачности.

То је, по свој прилици с тога, што многима не изгледа на први поглед да је тачност у свима подузећима неопходно потребна, те ваљда мисле да би и без ње све ствари ишле добро, као и кад би је било.

Схваћајући лакомислено ову највећу потребу у свакоме подузећу, лакомислено је и омаловажавамо, па с тога не проучавајући колико штетујемо у многим стварима због нетачности, разуме се, мало и маримо да дознамо од колике би користи било у свима нашим јавним питањима, кад би се и на тачност полагала већа пажња.

У животу човечијем иде све својим редом. Једно почиње, друго свршава а треће је у продужењу, док се и то не сврши па да опет на ново отпочне. Тако то иде на сусрет и недоглед свима догађајима. И кад о свему овоме знамо сме ли се и може ли се порећи, да у овом вечном кретању, у напредовању и усавршавању не мора бити и некога реда? А реда без тачности неда се ни замислити. С тачношћу је и уредност у тесној вези. Не уради ли се нешто на време обично застане апарат и често најбољи и најлепши замишљаји пропадну због нетачног или задоцњеног извршења. Ваљда нема тога, који не би могао признати жалосну истину, да су често пута многе наше ствари пропадале и пропале, што се пропустило са нетачности извршити нешто у своје опредељено време, и које је требало учинити већ данас, а које је сутра већ касно. И тако одлажући од данас до сутра једну ствар довађа се до тога, да ствар постане беспредметна. А ваљда нема ни тога, који се није и сам много пута уверио, да са нетачности застају многе наше ствари и дају повода разним непријатностима и неприликама.

При општ. и другим изборима, при разним одборским састанцима, у позоришту и беседама и у свим састанцима јавне, или приватне природе видимо н. пр. неодржање опредељеног времена, па још и онда, када стоји великим словима наштампано н. пр. „почетак тачно у 8 часова".

Истина на први мах не изгледа ово ништа тако важно, да би могло шкодити. Дошли пре, а после некима се чини све једно и то обично онима, који долазе после, а они који пре долазе и узалудно чекају постаје и досадно, тако да се и код једних и код других из свега овога развија немар и нехатост и често пута позиви постају безуспешни, састанци беакорисни.

Колико и колико пута н. пр. урече се какав састанак, да се на њему претресу многе важне, а јавне ствари, које засецају и у опште народне интересе, па ма да би томе претресивању ваљало посветити много труда и времена, не посвећује се по највише због тога, што многи долазећи доцкан на састанке, док још није, тако рећи добро ни отпочело претресање, журе се да одлазе, желећи опет — да им је доцкан?! И на овај начин колико се њих често пута за једну и исту ствар састају, па или ништа и не доврше или доврше у невреме, а што најчешће бива у хитрини времена доврше само — површно.

У скоро свима нашим установама, као општини, певачком друштву, задругама и т. д. рамље наша ствар са нетачности. Закаже се н. пр. седница одбора у опредељено време н. пр. у 6 сахата. Ту мора проћи бар по сата или и више, док се седница отпочне. А међутим то време сваки је могао код куће или у послу свом на што корисније употребити него на чекање.

Многи ће, истина је, можда казати да је то од незнатне важности да ли је ко тачан или не; али да се на то ништа и не одговори показују чињенице, које са тачности напредују, а са нетачности пропадају.

Нетачност је општа словенска мана, само о Чесима, може се казати да су они од свију Словена ипак најтачнији па с ове мане и видимо, да су многа лепа и племенита подузећа код многих Словена, а нарочито код нас Срба, кратка живота или од врло слабе користи.

Осврнемо ли се и на повесницу и она нам пружа безброј примера, где је тачност до победе водила, а где се са нетачности страдало. О примерима из српске историје није од потребе ни да говоримо. Кому они нису познати? Примера ради ваља нам споменути Немце. Да ли би они у ратовима својим и поред најбоље ратне спреме такове успехе показали, да није било тачности, јер, као што рекосмо, с тачношћу је уредност а и одређеност скопчана. Немци у опште важе за најтачнији народ с тога и јесу у свему напредни.

Колико смо и колико ми Срби подизали и замишљали разних подузећа, па ипак, поред све воље и у почетку великога одушевљења, од тих подузећа у почетку немамо готово никакве користи, а најпосле ишчезавају, као да их никада ни било није.

Тачност је с испуњењем задане речи и обећања у тесној свези, те као такова она је наj-јачи ступ свима успесима.

=

ПОСЛЕ ИЗБОРА У ИЛОКУ.

Брзојав нам је у кратко јавио, како је свршио овај избор. Известили су нас и очевидци. Кандидат српске самосталне странке пропао је. Владина странка победила је с 500 против 400 гласова.

Морална победа је на нашој страни. Кад је на избор дошло наших бирача 400, а владиних 500, истина, влада је победила, што је тако она хтела. Њезина воља има за собом силу, где је силе ту је и незаконитости, а незаконитост у рукама оних, који су позвани да бдију над законима, може створити много гласова и много бирача. Али победио је и народ. Није постигао што је желео, није послао на сабор кога је хтео, али и то стоји да није хтео послати г. Телечког. Ако он ипак иде, може захвалити сили владиној, по народној жељи остао би у Беочину.

Не, није то маленкост, када се пред избор затварају упливнији људи по котару, када се подижу и мали и велики чиновници, и шумари и ексекутори, па прете глобама и затворима свима, који не гласају за г. Телечког с једне стране, а с друге не допуштају присталицама српске самосталне странке да самостално раде; кад владиновци с једне стране употребљују све могуће незаконитости и могу да се освете сваком, ко им се успротиви, да га упропасте материјално, а с друге стране опозиција у рукама нема ништа друго, до истине и љубави према своме народу — велимо није то маленкост, када и поред свега овога на дан избора влада, опкружена жандарима, одбија правне гласове опозиционалних бирача и тако им десетује и оне редове, који су остали чврсти и непоколебљиви и после свих претња и застрашивања, а неким владиновцима дозвољава, да гласају два пута, дозвољава да гласају живи за мртве и шумари најпре као шумари, после, као трговци а најпосле као грађани — онда сред весеља и славља владине странке, можемо и ми с поносом казати: Пребројмо се!

По што су законом забрањена (а да није у Тројединици ера која је, морала би бити и кажњена) сва насилна средства, која се употребљују у кортешовању, а по што у овим насилним средствима спадају претње и застрашивања, онда настаје питање: да нису кот. управитељ и други неки чиновници претили и застрашивали: колико би од оних 500 владиних бирача отпало?

Да нису гласали неки по два пута, и да се нису живи одазивали, када је изборна комисија звала мртве, колико би их у оном броју владиних бирача било мање?

Да нису шумари, а и неки егзекутори имали право да три гласа даду, колико би се онај број снизио?

Чињеница је, да се претило, да се по два и више пута гласало, чињеница је, да су и мртви гласали — а да није котар. управитељ увидео, да без ових незаконитости не може продрети, за што би и сада по ново владу бана Хедерварија излагао . . . критици, ако се још она може подврћи критици парламентарног рада. Та, доста се говорило о насиљима, која се дешавају у Тројединици, толико се говорило, да се насиље увукло у обичаје — па, мислимо, да не би ни г. бан желео, да се без потребе још и на овом накнадном избору износе докази, како је он у народу одиграо своју политичку каријеру и још му сва нада остаје — у сили. А свака је сила за времена.

Него ми смо говорили о гласовима, који би морали отпасти из оног владиног броја; а ваљало би да и то кажемо и да питамо: да се није претило и застрашивало, колико би још чланова опозиције гласало? Да се нису одбијали толики гласови самосталне странке, колико би још требало њих придодати на оних 400?!

Је ли од потребе, да питамо и сада: ко је победио?

Сад, ко држи до морала, ко верује да политички разврат увек, ма и после, пропада пред политичким моралом . . . не ће се чудити привременој радости владине странке, што је победила за садашњост,

ПОДЛИСТАК.

МОЈ ВЕРНИ ДРУГ.

Сирома Рибел!

Био је војник, а служио је на морској лађи код четврте пуковније и често сам га слушао где наивно и меланхолично говораше:

— Та судба ме је амо довела, јер први сам број извукао.

Године 1875. при новачењу војника, одредише га мени да буде са мном заједно у једној соби.

Док су му се невешти другови храбрили и један другом живот војнички тумачили, дотле је он сео у један буџак поред кревета свог држећи на рукама мали завежљај с рубљем кога је са собом понео био. Беше бледа лица, одело му изгледаше сиромашно али чисто, а из великих му очију могао си читати ону искреност, љубазност и послушност.

— Како се зовеш? запитам га.

— Петар Рибел, — одговори, с највећим страхопоштовањем.

У тај пар баш сам своју пушку чистио.

Упустим се с њим у разговор, вршећи своју дужност и на мах престанем с послом, кад погледам на мог новог садруга, где му суза сузу стиже.

Истина да сам још и сам млад војник био, али већ искусан и вичан, ипак ме је ово тако дирнуло да сам га уватио поверљиво за руку, извео га у двориште и храбрио га обећавши му да ћу му свагда на руци бити.

Он ми сиромах откри све јаде своје и исприча историју своју.

Ово вам беше право сироче. Та тај вам никад није имао срећних дана у животу. Младост му беше јадна и пађеничка.

Отац му беше надничар, а становао је био поред реке Јуре, за тим му оде отац у Лион, напустивши сироту матер с нејаком дечицом. Ови пак приморани беху сами да заслуже себи корицу хлеба, да не помру од глади.

Рибел, као мало ђаче, мораде напустити школу, да би колико толико помогао болној и изнемоглој мајци својој. Оближњи комшија узме га к себи и изучи код истог столарски занат; радио је до 21. године своје дању и ноћу, само да може снабдети трошкове своје миле мајке и нејаке браће.

Својим неуморним трудом зарадио је ипак толико, да је могао исплатити очев дуг и оно парче земљице ослободити из руку веритеља који га хтедоше већ присвојити. Сад пак узеше га у војнике, не узимајући у обзир да му је мајка болна и изнемогла и да не може себи заслужити корицу хлеба и снабдети осталу дечицу своју.

Из почетка није ми могао све ни испричати, јер му сузе облише лице; доцније ми рече све.

По могућству утешио сам га и писао за бринутој мајци и постао му веран друг.

Узео сам га под своју заштиту и одклонио сам му све оне тешке послове које морају почетници у први мах да врше.

Због тога ме је особито поштовао и сав је сретан био кад сам неколико речи писао милој му мајци.

Сирома Рибел.

Наскоро постаде прави војник и сваки га је волео. Врло је марљив био и често смо му се смејали како је и сувише послушан. Због чега га прозваше фрајлицом.

Мене је пак највећма волео јер сам га свагда узео у заштиту. Кад сам долазио у вече из кафане кући и пружио се на свој кревет, често ми наивно причаше о својој мајци и несуђеној љуби, која је некад чекала на њега. За мене би и у ватру скочио био, а истицао би се увек својом одношћу и захвалношћу према мени.

Кад сам се из јутра враћао у собу са општег умивања, већ сам нашао мој кревет постављен и у највећем реду.

За учињене ми услуге хтедох му платити али никако није хтео новце од мене да прими, с тога сам га често водио у позориште, или на места где је свирка и певање, чисто сам се радовао био кад му погледим оно бледо лице, где од чашице винца порумени а очи му засветле.

Већ сам му био тугу ублажио, и од тешке дужности га ослободио а кад ме наименоваше за каплара; на молбу моју доделише га мојој компанији.

Тада се баш деси да се један део војске вратио био из Кине. Беше то радост за нас. И како смо их свечано дочекали. На све стране си пак могао чути речи.

Та овде доста њих фале!

Ох сироти!

А ови су опет здрави и румени!

И после званичног дела окупише се стари војници око својих другова, да чују како је у оним пределима.

Млађи војници би с чуђењем посматрали донешене мајмуне, папагаје и т. д. Од стари војника познавао сам некоје које сам позвао у своју собу да понамештају свој пртљаг. Наш Рибел је са детињском наивношћу посматрао сваки предмет и чудећи се тапшаше рукама. Највећма му се пак допале биле оне дивне лепезе кинеске, које беху искићене разноврсним перјем.

Мој верни пријатељ Рибел ухвати ме за руку и рече ми поверљиво: „Идем и ја у Кинеску да донесем оваку дивну лепезу мојој милој Луји.

* * *

После неколико месеци постанем подпоручиком и те радости од мога друга Рибела да вам не могу описати. Сав је сретан био. Али како се тек на мах снужди кад му речем да ми није могуће да га са собом поведем јер је врло слаб.

Не чини ништа — одговори, он јер кадтад тек морам тамо доспети. Моја ће пуковнија тек пред јесен ићи, а ја би волео да могу сад с тобом отићи у Кину, Гулану или ти на Сенегал.

Како ме мој пријатељ с дана на дан молио, то му не могох те жеље одбити, већ израдим, да са мном путује.

а нашој радости што смо уверени у победу за будућност.

Будућност је наша, јер је на нашој страни народ, а то у политици значи: живи морал!

Ми смо већ говорили о уникум-у, који се догађа само у Троједници, под ером бана Хедервари-ја, да су котар. управитељи и судци уједно први и најглавнији владини изборни покретачи.

Како и колико ове појаве у народу убијају углед према политичким властима и према судовима остављамо људима „од реда и законитости“ на Марковом тргу, да они о томе размишљају. Још не осећају великих посљедица, али ће их осетити. Сваки грех казни се; греха је много, које су они починили, купе се, гомилају се али, и ако смо говорили, опет ћемо поновити, да ми и сваки озбиљан човек држи, да се ови чиновници не би овако јавно истицали да није било потребе, а кад је била потреба, онда је јасно, да су разумели, како је опозиција јака! Али ми ипак верујемо, да ће владини корифеји сада запевати каквог и коликог уплива има бан у Срему. Ко пита, шта народ вели и шта мисли? Пита се: ко је победио на изборима? Победила је влада! То је одговор. А како? На који начин? За то се под „сретном ером“ нико од позваних и не брине.

Има још нешто. Владини листови већ су казали, да је то маленкост. Све је њима маленкост, што им не иде у прилог! Влада је у први мах истакла римокатоличког попа. После га је заменула српско-православним архимандритом. Питамо: За што? Можда ће и то бити маленкост, али тек ова маленкост, имала је својих великих разлога да се оживотвори. Те разлоге сваки разуме. Колебало се: ко ће боље послужити влади римокатолик или православни и уверили су се, да ће овај посљедњи. „Србин“ је — а у илочком котару у огромној већини живе Срби — али, да се не би усљед ове промене изгубили и Хрвати, у одбор је дошло 17 стеклиша и тај одбор, у ком је 17 стеклиша радио за кандидацију г. Телечког.

* * *

Сад на друго. Познато је да у сабору Троједне краљевине седи сада само један члан српске самосталне странке, а у опште, да су све опозиције против владине странке слабе. Не с тога што је народ тако хтео, него што је хтела влада. Ако игде на свету већина репрезентује вољу народну, не репрезентује је већина бана Хедерварија! И сад кад се све ово зна, а и то, да је просто немогуће, по данашњим околностима, да се и онако слабе опозиције сложе, за што бан Хедервари неће ни у илочком срезу да пропусти изборе без насиља, за што је употребио државни апарат и сада, да му још само један члан српске самосталне странке не дође на сабор? За то, ми држимо, што су у илочком срезу скоро бројем најјачи и најснажнији Срби од свих осталих изборних срезова у Срему. И бан је смислио, да у овом срезу убије свест српску и употребио је већу силу, него што би је био употребио другде, где није тако јака опозиција.

Сад ће се и у Пешти радовати што је бан Хедервари својом политиком створио себи терена и онде, где је српска опозиција најјача! Сад ће још више разносити његову славу и све ће се то уписати на рачун неке „народне воље“, као да народ српски одобрава банову политику, и ако је народ рекао своју. Рекао је гласно и јасно; уз пркос двогласцима, мртвим који су гласали, претњама, застрашивањима и затворима, нас је 400 стајало против .... колико њих? Је ли их било 500? Али ако у бирању један бирач може вредити за два гласа, у томе бирачу видимо ли два човека? Ако мртви могу гласати, јесу ли живи и рођају ли се против нас? Ако пак и небирачи имају право гласа — онда је влада ипак била мало толерантна. Ми верујемо, да је хтела, односно да јој је било од потребе, могла је и 4000 ставити против 400. Та у илочком срезу има њих доста, који не плаћају порезе.

Влада је радосна, али та је радост без вредности, јер овако не може дуго трајати. Српски народ, је већ почео говорити .... проговорио је и на овим изборима, на којима је бан Хедервари, после иришке и даљске, побрао трећу насилну победу.

Почетак је ово, а почетци су обично тешки. Тешко је Србину започети борбу, али када је озбиљно започео, он ће је јуначки и довршити.

Наш је кандидат пред силом — пропао. У место г Арсенића иде на сабор г. Телечки. Он ће тамо да хвали банову владу, али народе српски у илочком срезу, ти најбоље знаш колико су те хвале искрене. Оценио си ту владу на овим изборима. Истрај и даље, буди се и спремај за боља времена, када ће се све похвале владиних посланика спремити у саборски архив, да пруже материјала историчарима . . . каквих је данашња влада имала посланика, који су брилирали муком за оне, ради којих ти грцаш у материјалној невољи и бориш се, да од себе одбијеш тмине политичког и моралног назатка.

Поглед по свету.

— Цар. веће у Бечу отпочело је расправу о прорачуну нар. школа. По извештајима из Беча пријавио се и хрватски заступник Бианкини да говори против. По свој прилици, да ће Бианкини тражити да се за пучке учитеље повиси плата и то би тражење било са свим оправдано с тога, што је заиста плата учитеља у Далмацији врло малена. Али, ако Бианкини и овог пута, по своме обичају, почне да износи неко мучеништво, којему да су изложени учитељи у Далмацији од стране владе, као што је ту скоро мученицом приказао и целу хрватску странку, ма да се знаде да свој опстанак има да захвали самој владу — онда надати се, да ће добити и сад одговор, као што га је и пре добио од стране Срба. У Далмацији против српске странке за хрватску највећи су агитатори попови и учитељи. Они, као најупливније личности на селу, знају да раздраже фанатични, а прости римокатолички народ против Срба, велећи неистинито: ко се призна Србином, да се мора признати и православним. У Далмацији не награђују се учитељи по способности, него по томе, како који знаде вештије и успешније, да ради за хрватску-владину странку, а стара је, позната истина, да учитељска школа у Арбанасима, код Задра, није готово ништа друго, него при правница хрв. агената. У тој су школи сви учитељи, осим двојице, римски попови и у опште тамо се не трпе Срби православне вере. Отуд она жалосна појава, да је у Далмацији врло мало српско-вероисповедних школа. Мало их је, по што влада тражи, да на овим школама учитељују само они Срби, православни, који су рођени у Аустрији и положили испит у Аустрији; а како их не трпе на учитељским школама, тако и нема учитеља Срба-православних и доследно томе нема ни школа.

— „Pester Lloyd“ пише на уводноме месту, како су се изјаловиле наде свих оних, који су мислили, да ће долазак рускога царевића у Берлин имати политичког значаја, па вели мађарски лист, кад се сваки уверио да тај долазак није био у никаковој вези с политиком — да су се многи разочарали. Верујемо. С почетка, а неколико дана и после одласка царевића из Берлина говорило се у страној штампи, као да је царевић уверавао рускога цара да не постоји никакав француско-руски савез. Сад се те вести побијају, јер о свему томе није било ни говора. И они, који су се радовали, да не постоји француско-руски савез, сада су опет постали невесели, по што верују да постоји, кад руско бродовље долази у Француску да врати посету француском бродовљу у Кронштату.

СРПСТВО.

Стара Србија и Маћедонија. Софијска „Свобода“, званичан орган бугарске владе, јавља, да је 20. јануара друштво „Ћирила и Методија“, решило, да испуни захтев егзархије и послало јој 1240 златних турских лира, да их разда у разним општинама Маћедоније, као у Струмици, Ресну, Једрени, Битољу и Неврокопу.

Ову вест из бугарског листа саопштавају и српски листови, па ју саопштава и полузваничан орган данашње либералне српске владе, те надовезује: „Обраћамо на ово пажњу свију Срба и српских родољуба.“

Ми смо често говорили о бугарској пропаганди у овим земљама и износили доказе, по којима се јасно види, како и колико раде Бугари, да у Ст. Србији, а нарочито у Маћедонији, потисну српски народ, да те чисто српске земље претворе у бугарске. На жалост, износећи доказе о бугарској радњи, не имадосмо прилике ни приближно, да изнесемо толико доказа, који би нас уверили, да и Срби раде у тим земљама за српску ствар.

И ако ми држимо, да ће судбину ових земаља решити само ратна срећа, опет мислимо, да би од врло штетних последица могло бити, када би ми Срби равнодушно гледали, шта раде Бугари и када би ми скрстили руке те слободно пустили, да се и даље по оним земљама шири бугарска пропаганда. Свакако и ова вест, да је бугарски егзарх од једног културног бугарског друштва, које је чисто састављено због пропаганде, тражио припомоћи и да му је та припомоћ пружена, још боље доказује, да бугарску пропаганду састављају не само владини агенти и бугарски учитељи, него и бугарско свештенство. Па кад се помисли, како је данас бугарски егзарх завађен са софијском владом због промене устава, па ипак је споразуман с том владом да тера пропаганду; па за тим кад узмемо, да она „Свобода“, која егзарха напада, с радошћу јавља ову вест о његовом заузимању за бугарску ствар у српским земљама, онда се тек можемо уверити, како су данас у Бугарској сви сложни и споразумни, па и највећи политички непријатељи онде, где се тиче опште, и ако и неоправдане и неправедне бугарске жеље.

Упада у очи, да орган српске владе доноси ову вест из органа бугарске владе и да свраћа пажњу свих српских родољуба на оно, што раде Бугари. Ваљда су се и позвани у Београду на послетку уверили, да је бугарско делање почело бивати и опасно. Свакако је чудновато, да из владиних београдских кругова препоручују „српским родољубима“ српску ствар у „Старој Србији и Маћедонији“, а сви знамо, да ту може највише помоћи сама влада, а поред чињенице, да бугарска влада ради отворено за бугарску ствар, могла би радити и српска тим више, што тај рад спада у културни делокруг и оне су земље наше — српске. Осим владе и друштва „В. Србије“ и „Св. Саве“ ваљало би, да озбиљније узму на срце Српство на Балкану и као што бугарски егзарх тражи помоћи, могли би сви српски свештеници и учитељи купити новце по црквама, школама и свима српским друштвима, да припомогну српску школу и српску цркву у оним земљама. Опет кажемо: Бугари раде и ако хоћемо, да сузбијемо њихов рад, морамо и ми радити, морамо се и ми жртвовати и Српство ће бити спасено од сваке опасности, која му прети од Бугара.

ДОПИСИ.

Из **Рац-Милитића.** Историја српског народа, насељеног пре и за Чарнојевића на богатим и прелепим равницама Бачке и Баната, има својих светлих, али на жалост и мрачних дана. У последње време народ српски у тим крајевима почео је тако нагло пропадати, да ток те пропасти не могоше зауставити ни они родољуби, којима је морални и материјални напредак нашег народа на срцу лежао, који су сва поштена средства употребљавали, да поведу народ срећи и благостању.

Од оних лепих, чисто српских, села, која су се пре богатством поносила, постадоше кроз кратко време швапске и туђинске насеобине, а све немаром нашег сељака, који је био морално пао, те харчио немилице благо своје. Примера ради навешћу наше село Рац-Милитић. То је село било некад чисто српско, које је на далеко важило као најбогатије у нашој околини и одликовало се мудрим и разборитим, штедљивим и родољубивим грађанима. Али неморал, који је у српском и мађарском народу почео узимати дубљег корена, није поштедио ни нашег села, те тако од стотине српских богатих кућа, спали смо данас на 14, а све остало прекупише Швабе и тужну Србадију отераше у просјаке. Тако је немаром нашим многа течевина српска отишла у туђе руке.

Но нека је хвала промислу божијем, што је српског сељака ипак опаметио, те он данас, и ако за много већу цену, ипак купује натраг своју земљу. Од ових 14 кућа у Рац-Милитићу скоро су све газдинске, те се све надмећу, која ће што више напредовати. Поред тога они не заборављају ни

Још не видех тако сретна човека као Рибела онда, кад му јавих, да је одређен да са мном путује. Од радости трипут ме пољуби у чело.

Ступисмо већ и на лађу која ће нас одвести на далеки пут.

За време четрдесетодневног путовања нашег небројено пута сам се кајао што сам га са собом повео јер се наш Рибел јако разболео био. Та морска болест је страшна и стотинама њих војника мољаху ме да их бацим боље у море да се толико не пате.

Војници Рибела назваше Грингалетом и често сам га бранио од своји другова који га изабраху за предмет шале и лакрдије.

Једно вече беше јака запара, војници се скупише на гомилу и као да сам знао да опет мог друга Рибела дирају, упутим се жагору и смеју. И гле шта спазих! Један несмотрени војник одреши уже на ком је висио кревет нашега Рибела и он ти стрмоглав паде на једно дрво и окрвави чело. Мени није требало више, сав сам дрхтао од једа и у љутини зграбим тог војника и ударим га неколико пута по образу тако да му је све лопила крв. Ту нас једва раставе. Ја се упутим Рибелу да му завијем крваво чело, а он ме само мољаше да манем оног војника, он му је за његову неумесну шалу већ опростио и са свим се добро осећа.

Од то доба био је наш Рибел поштеђен од својих непромишљених и разузданих другова, јер се сваки бојаше мене, а онај војник постаде наш најбољи пријатељ и друг.

* * *

Доспесмо и до обале.

Рибел се неописано радовао овом новом пределу и ако му баш не беше лака служба, никад се није тужио, шта више кад је имао слободна времена изалазио је напоље и посматрао ону дивну природу а веома се радовао кад би ухватио какву шарену тицу или ти какву лепу бубицу.

Па би често рекао у себи: Ох! та како ће се свему овоме обрадовати моја Лујза!

Наскоро добијем заповест да морам са војском у Тонкинг. Те жалости и тог плача од мога доброг пријатеља. Једва сам га могао задржати да остане овде.

При поласку мом дуго је стајао на обали и махао невесело марамом на мене.

Изгубио сам у њему верног садруга.

Писао ми је двапут или трипут али мој одговор је често у заборавак примио јер тамо не беше поште нити прилике да сам му могао писмо одма послати.

За тим дуго не добих од њега одговора, одма сам сумњао да није можда болестан. Наскоро добијем налог да се натраг вратимо. Они пак другови, који су нас заменули били, не знађаху ми ништа казати о Рибелу.

У Чегони бавили смо се 8 дана и бадава сам га тражио — нигде да га нађем. Тек што сам ступио на обалу, питао сам за мога друга Рибела, али нико ми не знаде рећи где је.

На то ми се приближи један од војника и рече ми, да је у болници, али за то да не страхујем, јер је још жив.

Као ван себе јурио сам до болнице, уђем у велику дворану, где болесници леже, кад на мах зачух неки слаби глас, који моје име спомену. Окренем се и — гле, кога спазих!... Мога доброг друга Рибела!

О, кукавни Рибеле!

Приближим му се кревету. Једва сам га могао познати. Беше то само сенка од човека. Сав изнемогао и измождан, беше сама кожа и кост — прави костур.

Кад ме спази, обрадова се и могах приметити, како му у бледо лице крв појури, а очи му почеше сузити од радости, што је видео свога верног и доброг друга код себе.

Није могао већ ни да устане. Ја му се приближим, загрлим га страсно и ма да ме туга обузе, кад га видех тако болна, ипак се морадох весео показати.

— Драги пријатељу, је л' ти већ боље? — запитах га поверљиво и узех га за руку.

Хтеде да се насмеши, али не мога. Поглед баци изнад кревета на две дивне лепезе, које су на полици стојале.

— Мојој милој мајци и Лујзи наменуо сам ове две лепезе, рече тихо, али видим већ да морам овде умрети . . .

За тим поче горко плакати.

— Је ли да ћеш ти то однети? — рече тихо. — Та знао сам, да ћеш ме потражити. Не дај, да умре твој верни и добри Рибел.

Ово му беху последње речи. За тим заћута и тек по дрхћућим уснама могах приметити, да је још жив.

Кад га поново обузе бол, нежно га загрлих, да му помогнем. Кад, ал од остраг зграби ме нека страна рука и зачух глас, који се продера на ме:

„Ваљда не желите да одмах умре? С места да оставите болесника на миру.“

Беше то лекар, и ја се, по заповести, полагано извучем из болнице.

Цео дан сам био тронут и невесео, и тек пред вече охрабрим се, да потражим мога доброг друга. Уђем у собу, кад, ал на моје велико изненађење, кревет беше празан.

* * *

Сада мој верни друг и пријатељ борави вечити санак у оном тропском пределу, за којим је тако жудео. Далеко лежи од родбине своје, далеко од драге му домовине Француске

Сирома Рибел!

Кад сам се вратио у Француску, прва ми брига беше, да потражим љубљено село нашег милог Рибела, и да му испуним последњу жељу.

Мати му умре од туге за сином.

У Сент-Кладави наиђем на рођену сестру нашег Рибела. Кад сам ступио пред њу, баш је дојила новорођенче, а муж јој сећаше поред ње и уз флауту певаше дивне народне песме. Приђем ближе и предам јој лепезу без и једне речи.

Другу пак задржим себи, као поклон од највернијег друга свог.

С мађарског **М—ш.**

својих светиња, школе и цркве. Скоро ће вам бити невероватно, кад вам кажем, да су ових 14 кућа подигли себи ц р к в у. Живим заузимањем одушевљеног Србина, а председника наше српске општине, Стевана Грађанског, добисмо ево цркву, — али нашем вредном и родољубивом председнику није то доста, јер он добро зна, да треба и наше потомство задојити српским млеком, да га треба повести стазом св. Саве, те да буде достојно својих слављених предака; с тога је прегао свом снагом соколећи нас остале да створимо школски фонд, ком је овај велики родољуб одмах приложио 70 ф. а. вр., да отворимо српску школу, што нам је и пошло за руком, јер је сваки повећу суму дао, да остваримо наше жеље, да отворимо очи нашем подмлатку, да га дамо васпитати у српском духу. С тога, господине уредниче, допустите, да у Вашем цењеном листу јавно благодаримо нашем врлом и вредном председнику Стевану Грађанском, ратару, који је у овом малом месту пробудио свест и љубав према српским светињама, који није жалио ни труда ни материјалних жртава, да се отмемо мраку и пропасти, која нам утицањем туђинских елемената почела претити, а даће Бог, те ћемо не само зауставити ток пропасти, већ ћемо напредујући и материјално и морално бити свесни свог позива, т. ј. моћи ћемо дати Српству и српској мисли у њезиној великој мисији ваљаних војника у виду нашег подмлатка. Боже дај, хиљадили нам се таки родољуби!

Светосавске прославе.

Ириг. Као што иришко грађанство уме свог свеца славити и прославити, то је по мало у Српству. Иришко грађанство, од постанка свога, љубило је и волело своју цркву и школу, песму и науку, тако, да је редак Србин, коме је црква и школа, коме је песма и наука, свака песма, особито песма црквена, за срце и душу прирасла, коме су све ове Србинове врлине, у крв и страст прешле, толико, колико грађанину иришком. Да Ирижанин свога свеца слави, а да му не зна тропара његова отпевати, то би било велико чудо. С тога се у Иригу ни један не прима туторства, који не зна писати и читати, и све тропаре на памет отпевати, јер иначе не би смео ни завирити у ону кућу, где је свечарство, где тутор мора домаћину најпре тропар његовог свеца отпевати, па онда му тас пружити. Кад се у Иригу иде с литијом у поље на жита, онда се цело поље разлеже и бруји од песме црквене, што иде из хиљаду грла, мислиш, да то не певају само људи и жене, момци и девојке, ђаци и деца, него би рекао, да с њима певају и оне силне злаћане рипиде, свеће и чираци, небо и барјаци, и све, што с литијом иде. У место онога разговора, ларме и смеја, што се догађа по многим местима приликом пошења литије опажа, у Иригу се ето песма ори. Докле у многим местима нема ни једне душе можда у цркви, дотле иришке цркве у обичне дане пуније су народа, него друге многе што су на Божић и друге свеце и празнике.

Овако је било свагда у Иригу, а од дана онога, од кад нам у средину нашу дође срп. нар. учитељ г. Стева Радић, почело је ићи још на боље, јер нам он, у друштву са својим тако исто вредним колегама, и са омладином овдашњом, установи „добровољно српско певачко друштво“, као што сам о томе већ у „Застави“ напоменуо. О божићним празницима певала нам је ова млађана дружина у свима нашим црквама редом, које су свагда бивале препуне народа, и у којима смо се науживали слатко појенија ове вредне наше дружинице.

А шта да речемо за прославу св. Саве? Бивало је свечаности овога дана код нас и до данас, али овакове канда још не беше. Свечаност сама почела је већ о самој св. литурђији, на којој служише два овдашња наша свештеника, којима је, за увеличање ове српске славе, и г. Јовичић, бивши катихета у Сомбору, а сада о т л и ч а н брат братије ман. Грегетега, са својим ђаконом, као гост придошао, и онако громким својим гласом достојно при богослужењу началствовао. Евала и њему и оцу ђакону! Да буде свечаност још потпунија, парох г. Васа Николајевић, изговорио је у своје време лепу, свечаности овој прикладну придику, позивајући грађанство, да осим свега, највећма пригрли мир, слогу и љубав ону, коју је сам св. Сава неговао и међу паством својом ширио и препоручивао, словом и делом. После ове придике и свршене литурђије у саборној цркви, отишло се у величанствену школску зграду, где је освећена водица и где су неколико ученика и ученица прекрасно декламовали на радост свију многобројних слушалаца а особито њихових родитеља. Нека Бог поживи свуколику нашу милу дечицу заједно са њиховим родитељима и њиховим вредним наставницима! По свршеном и овом светом чину, да како, уз пратњу прангија, вратили смо се домовима нашим, испуњени духовне и божанствене насладе, спремајући се, да се и беседе науживамо, коју је г. Радић са својом пев. дружином за то вече приредио.

Ја знам, да ће ми многи замерити, што толико ваздан приповедам, па за то ћу украће рећи то, да, што се тиче беседе ове, она је тако сјајно и на опште задовољство испала, да су се одређене песме морале понављати, плескању не беше краја. Поздравни говор г. Стеве Радића, па претстављена „Свекрва“, шаљива игра Мите Калића, коју нам претставише гђице: Д. Милићевићева, К. Лукићева, Д. Радосављевићева, па онда г. М. Петровић, па наш млади и даровити сликар госп. В. Јешкичевић, све је то испало на приготовљеној бини тако, да смо мислили, да се у тај мах налазисмо у новосатском срп. нар. позоришту. Нека је зато слава и хвала, како приређивачу г. Радићу, тако и целој његовој добровољној дружини. Живили и веселили нас много и дуго! А што се тиче посете, публике је било толико, да је она огромна сала властелинске дворане, још толика била, ипак се гости не би сместили. С тога је и преостало фонду певачке дружине, чиста прихода преко 140 ф.

Ето видите, тако Ирижанин свеца свога слави, поштује, грли и љуби, своју цркву и школу, своју просвету, песму и науку, тако, да је данас преко 10. ученика на страни, на нижим и вишим школама, наших рођених синова. Тако ми, тако радите и ви сви! **п. Б. З—ћ.**

*

Миклушевци. Дан првог српског учитеља и просветитеља св. Саву прослависмо и ми овде на достојан начин. С коликом су важношћу спојене овакe прославе, најбољи је доказ оно живо србињско весеље „од Пеште дажд до Горе Црне“. Од неоцењене су пак користи оваке прославе у омањим местима, где народ нема прилике, да се што боље упозна светлим данима из прошлости своје. Овако омање место је и наше, које је некад с околином чисто српско било, а сада је на жалост већином у рукама иноверије. Наша браћа Русини, који преврнуше вером својих отаца, први су нам суседи. Истоветност њиховог црквеног богослужења с нашим, беше нашем народу доста, да идентификује нашу веру с њиховом. При оваком поимању достојни су похвале подвизи нашег уваженог председника црк. општине К. Којића и вредног учитеља П. Метикоша, који не пожалише труда, да нам светосавска прослава што лепше испадне, те тим покажу народу нашем преимућство православне вере, Србинове вере, која овако достојно велича Србина свеца. Њиховим заузимањем први пут до сад уживасмо гледајући, како се с наше цркве вије српски барјак. После торжественог богослужења у цркви кренусмо се с литијом и српским барјаком у школу, то мезимче св. Саве. А после освећења даде нам наш учитељ нове радости. Беседио нам о св. Сави, казао нам његова дела и неуморни рад око српске школе и цркве, заклео нас светим својим споменом српског првог учитеља, да достојно очувамо и пригрлимо аманете његове: цркву и школу. Дечица наша прихватише говор учитеља свога песмама и декламацијама, те нам одушевљење наше врхунцу приведоше. Имао сам прилике бити учасник на оваким прославама у првим нашим местима, ал с оваким душевним задовољством — не. Одушевљење моје увеличала је и она неописана радост и задовољство, које сам читао са лица наших честитих сељака, који листом поврвише к прослави нам овој. Прославу настависмо у дому нашег честитог председника Којића, где на одушевљену здравицу домаћинову „дичном тићу“ — Милетићу, приложисмо за „народни фонд“ 7 фор. а за „гусларски“ у Загребу 3 фор. Међу даровалељима беше и вредни наш негославачки бележник Ј. Недељковић, који приложи за „народни фонд“ 5 ф. Дај Боже, угледала се и остала Србадија на ове свесне покретаче у нашем сиромашном и маленом месту — да нам на свима крајевима, у колеби и палати, српска свест добије јачег полета! *г. ф.*

Вести из места и са стране.

За народни фонд скупљено је при светосавској прослави у дому честитог Србина, председника миклушевачке цркв. општине, Крсте Којића 7 фор., а дароваше: Јоца Недељковић 5 фор. Јосиф Јовановић 1 ф. и Крста Којић — по други пут — 1 ф

Срп. књиж. задруга. Нови чланови „Срп. књ. задруге“ у Београду уписали се код Дамјана Прерадовића пароха у Голубинци и то као оснивачи: Дамј. Прерадовић парох, Бошко Светислава Николајевића, ђока Панаотовић економ, а као улагачи: г.г. др. Петар Марјановић општ. лечник, Бож. Станковић општ. бележник, Никола Магарашевић трговац, Димитр. Прелић општ. начелник, Дамитр. Драгаш трговац, Теодор Милошевић општ. благајник, Лука Станиса8љевић књиговођа, Светозар Костић трговац, Милош Станковић абација, Милан Живановић општ оврховодитељ, Владимир Видовић земљеделац, Сви из Голубинаца и Кузман Предић ђурчија из Ст. Бановаца и Ђорђе Прерадовић учитељ из Путинаца. — Свега дакле 16 чланова и то 3 оснивача са улогом од 15 фор. и 13 улагача са улогом од 39 фор. а вр.

У смислу чл. 16 Правила срп. књиж. задруге у Београду припада Дамј. Прерадовићу као задружном поверенику 2 постотка од целокупне суме и бесплатно уживање свију друштвених издања, но је он све уступио „друштву св. Саве“ у Београду с тим, да књиге поклони једној српској школи у Маћедонији, а за новац да претплати на друштвена издања, једну српску школу у Ст. Србији.

За „српску књижевну задругу“ скупио у Сентомашу Јеврем Миковић, српски народни учитељ. А.) Чланови оснивачи с улогом од 5 фор. „I. Српска задруга за помагање и штедњу“, „Добротворна задруга Српкиња Сентомашкиња“, Шандор Јанковић, Гавра Каћански, Јеврем Пивнички старији. — Б.) Чланови улагачи: с улогом од 3 фор. Лазар Св. Манојловић, Игњат Цуцић, ђока Шарчев, Тома Николић, Милош Рунић, Милутин Везилић, Стева Радовановић, Витомир Рунић, Милан Настић, Сима Шијачић, Гавра Гргуров, Мита Пивнички ст., Ђорђе А. Манојлов, Стева Вагатовац, Милан Манојлов, Мија Манојлов, Вељко Каћански, Лука Зурковић, Кузман Манојлов, Милан Д. Манојловић.

Дилетантску представу с игранком, коју приређују у недељу 31. јан. (12. феб.) 1893. у Сефкерину, у српској основној школи Сефкерински дилетанти. I. део: 1. „Пола вина пола воде“, шаљива игра у 1. чину, од К. Трифковића. — 2. „Шаран“, шаљива игра у 1. радњи, од З. Ј. Јовановића. II. део игранка.

Српско певачко друштво „Венац“ у Панчеву, приређује у среду 3. (15.) фебруара 1893. у дворани код „Трубача“, своје прво редовно село с игранком. Распоред: 1. „Кад пролеће“ од Хорејшека, за мешовити лик удесио Вл. Каракашевић, пева мешовити лик. 2. „Полазак из Напуља“ од Љ Нападовића, декламује гђца А. Пајићева. 3. „Домовини“ од Ипавца, пева мушки лик. 4. „Fantasie de Salon“ од А. Штера, свира на гласовиру гђца Јелена Маринковићева. 5. „Нека сунце“ од Хорејшека, за мешовити лик удесио Вл. Каравашевић, пева мешовити лик. 6. „У загрљај . . .“ сопран соло од Пиводе, пева уз пратњу гласовира гђца Даница Табакова. 7. „Вечерњи спев“ од Хорејшека, певају гђце: Јулка Бебина, Даница Табакова, Олга Грујићева и Даринка Миленковићева и г.г. Паја Костић, Макса Барјактаровић, *** и Лаза Николић. 8. „Дижимо школе“ од Роберта Толингера, пева уз пратњу оркестра мешовити лик. Почетак у 8 часова у вече.

Свет. Хурбан-Вајански, словачки родољуб и новинар наступио је ових дана, услед судског позива једногодишњи затвор, на који га је осудио поротни суд због чланка, што га је писао у часу узрујаности, кад су жандари забранили њему и свима поштоваоцима покојног му оца, да дођу на гроб старог Хурбана. Као што словачке „Народне Новине“ јављају, Вајанскоме је дозвољено да у затвору прима писма и новине са стране, а тако и да дописује с ким хоће, само писма, која буде он писао, мораће прегледати управитељ затвора.

Отровао се бројећи банке. У Бечу је бројао један трговачки спомоћник петице и педесетице, те је при том квасио прсте језиком. Сутра дан су му уста била отечена, а трећи дан је умрио од отрова. Зелена боја на овим банкама је наиме отровна, јер је начињена од бакра, а њу морају код прављења банака употребљавати, јер не исплави.

Културне и књижевне белешке.

„Отаџбина.“ Примили смо последње свеске „Отаџбине“. О овом књижевно-научном месечнику не ћемо сада поново изрицати суда. За 14 година свога опстанка, признала је српска критика, да је „Отаџбина“ стекла неизмерних заслуга на књижевно-културноме пољу. У нас је велика реткост, да се и један било политички, било књижевни лист, мање вредности, одржи и неколико година, а кад је „Отаџбина“ дочекала била и 15-у, онда мора се признати, да је постигла лепа успеха и да је знала да савлада и моралне и материјалне потешкоће. Наравно је, кад је један овакав лист издржао пуних 14 година, да се сваки надао у дуготрајан њезин живот, али у место тога, колико власник „Отаџбине“ др. Вл. Ђорђевић, толико и садашњи јој уредник др. Милан Јовановић јављају, да је „Отаџбина“ престала излазити.

Чујмо и једнога и другога, шта веле из којих су се разлога решили, да престану издавањем овога листа, који би и другим, напреднијим народима, служио на корист и дику.

Власник у чланку „Српској читалачкој публици“ између осталога и ово каже: „Колико смо нас двојица имали муке и труда, колико сам ја поред тога морао поднети и новчаних жртава, само да се одржи у животу једини српски књижевно-научни месечник — то ми знамо. О томе не ћемо говорити. Ово пожртвовање за српску књигу и науку обележено је у врло угледним органима нашега јавнога мнења, као излишно „ређање свезака“, као некаква моја приватна „спекулација“. Узгред је наглашено, да „Отаџбина“ смета „млађим снагама“, које би тај посао могле далеко боље да раде.

Уредник г. Јовановић у чланку „Читаоцима Отаџбине“, вели и ово: „Одржати један часопис у животу, још не значи одржати га на висини, коју ваља да заузме у књижевности. За то се хоће добар рад, а за овај се хоће опет већа средства. За такав часопис ваља изабрати, што је у књижевној продукцији добро, а што је добро, то ваља добро и наградити. Тако ће добри радови сами нагињати њему, и уредник његов, имајући слободу избора, може примити на се одговорност, да га одржи на угледној висини. Тога није могло да буде у току ове године с тога, што је „Отаџбини“ оскудевао добар број претплатника, а с њиме је и усануо довољан број радника . . . . . .“

Даље вели: „Истина је да је у том претресу (садржине „Отаџбине“) било мање личних осећаја, а више воље да се призна што је добро и одржи, што је корисно — боље шћаше бити по књижевност нашу, а ч а с н и ј е п о у г л е д н а ш е з е м љ е, али — ко ће у нас да рачуна све жртве, што их прождире онај Молох, што се свугде, где год отме маха, најрадије храни производима науке и вештине — а то је политика . . . .“ И у ово мало речи, да и не износимо остале наведене разлоге, довољно је да се види за што је престала „Отаџбина“. Престала је понајвише с тога, што у нас обично старије књижевнике и у опште све старије раднике на културноме пољу, хоће многи млађи да баце у „пенсију“, и човек би мислио да ће ти млађи надкрилити старије, а често и не достижу их и не ће да се потруде како би их достигнули.

Престала је и с тога, што се у нас често не ће да признају заслуге на књижевно-културноме пољу ни оним људима, који су збиља то заслужили, али случајно имају личних или политичких противника. И у место да се ти људи соколе на рад, често се нападају у ступцима политичких листова, по што ове наш свет радије чита и они имају на народ већег утицаја. Престала је и с тога, што „Отаџбина“ није имала средстава, да издаје хонораре, а без хонорара многи не ће да раде, или ако раде тешко им је радове и онда одбити, кад нису од вредности. Та ради се бадава, а кад се већ ради бадава многи мисле, да се то мора и штампати и још држе, да су Бог зна учинили какових услуга — српској књизи!

С тога нас од неког времена поплавише сваковрсни радови проблематичне вредности, тако да су ови радови у нашој читалачкој публици почели силно да кваре укус.

Превађају се незнатне, невредне приповетке, пишу се бесмислени фељтони, крпаре никакви романи, а дотле најбоља дела најславнијих књижевника стоје на полицама код наших књижара, да их покрије прашина. Има још један разлог с којег је пропала „Отаџбина“ — онај молох политике . . . Али је ли од потребе да о томе говоримо? Зар не види свако да у нас политика све руши, а наравно руши с тога, што ова политика, није начелна, него у опште лична. У политичној борби извојштили смо на све стране — друштени расцеп и као да данас највише у томе уживамо, кад једни друге грдимо или нападамо, као да је већ дошло и до тога да онај заслужује похвале и признања, који зна боље да полемише с личностима у личне цели?!

Не говоримо ми ово овог пута ли због „Отаџбине“. Пружила се прилика и кад је она после 14 година, морала престати, тешко да ће под овим данашњим околностима, напредовати и једно наше књижевно-културно подузеће. Како и може напредовати? Сваки се бацио на политику и кад је већ тамо мисли, да није од потребе да се осврће на културу. Како и може напредовати, кад се радници не соколе, него омаловажавају, када онај Молох политике . . . . као да је баш ту, да буде бич културе.

А не би смело да буде тако. Политика, стара је истина, помаже културу. Политичке слободе, дају и култури полета, политичке борбе челиче и и културне борце . . . али политика начела, сведена у природне јој границе, не политика личности, која прелазећи преко дозвољених јој граница, пада у крајности личне партајичне мржње . . . . . .

Т р г о в и н а.

Беч, 26. јан. (7.) феб. (Оригиналан извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Г. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 8966 ком. а пошло је 3635 ком. млађе врсте и 4.678 комада угојених мађарског соја. Свега 8.313 комада дотерано.

Трговина код мање продаје била је живља.

Продавало се:

Прима	роба	47—48 нов.
Средња	„	42—44 н.
Сремска	„	41—42 н.
Назимад	„	34—42 н.

Ово су цене од килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

Цена је сланини 50 ф.

„ „ масти 61—62 ф. све од 100 кгр.

Новије вести.

Париз. Проглашена је пресуда у панамској афери. Стари и млади Лесепс осуђени су на пет, а Фонтан, Коту и Ајфел сваки на две године затвора.

Софија. Дочек принца Фердинанда на бечком двору нема никакове политичке важности.

Петроград. Цар и царица примили су у среду у Аличковом двору бихарског емира у опростној аудијенцији. Емир је оставио свога сина у Петрограду, а исти ће царском дозволом ступити у Николајевски кадетски збор.

Париз. У Марсељу се појавила колера и све се више шири. Прекјуче умрло је њих 37.

Дописница уредништва.

Л. у К. Напишите то још једанпут после стишане срдбе.

Д. у С. Примили смо.

К. у В. Ви нам поручујете да не морамо знати пишчево име; а ми Вам велимо, да треба да знамо.

А. у К. Хвала!

✝

С тужним срцем јављам свима сродницима, пријатељима и познаницима, да ћу 6. (18.) фебруара т г. пре подне у 10 сати моме нигда незаборављеном мужу

МИТИ АЛЕКСИЈЕВИЋУ

у местној св. цркви годишњи парастос дати држати.

У Сентомашу 28. јануара 1893.

Марија Алексијевић,
удова.

1—1

ОГЛАСИ.

Die **Seiden-Fabrik G. Henneberg** (k. u. k. Hofl.), **Zürich** sendet **direct** an **Private: schwarze, weiße** und **farbige** Seidenstoffe von **45 kr.** bis **fl. 11.65** p. Meter — glatt, gestreift, karrirt, gemustert, Damaste etc. (ca. 240 versch. Qual. und 2000 versch. Farben, Dessins etc.) porto- und zollfrei. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. und Postkarten 5 kr. Porto nach der Schweiz. 713

За газдарицу

или „бешлисерицу“, или код једне самостале госпође за „геселшафтерицу“, тражи место под умереним условима једна госпођа 30 година стара. Говори српски, мађарски и немачки.

Понуде молим на уредништво „Заставе“ да се пошаљу.

55 1—3 **МАРИЈА ДЕВИЋ.**

НАЈНОВИЈИХ ШТОФОВА ЗА ОДЕЛО,

чојаних, кончаних, чупавих (лоден), непробојних на киши ловачких, штофова за сваку употребу и сваковрсних штофова за женско одело, за пролеће и лето, све у најновијем производу и признатој најбољој каквоћи по најјефтинијим фабричним ценама, продаје на комаде као и на метре за поједине купце

Depôt k. k. priv. Feintuch- und Schafwollwaaren-Fabrik,

MORIZ SCHWARZ,

ZWITTAU, MÄHREN.

Мустре се достављају плаћено. Признања има од свију друштвених кругова, звања и задруга.

За мушке кројаче шаљу се књиге за мусте бесплатно. 50 3—3

Ц. И КР. ПОВЉАШЋ. ТВОРНИЦА ФИНОГ ЛИКЕРА

основана 1850. — награђена са 20 колајни и почасни диплома

Adolf Fränkl & Söhne, Biala (Galizien)

препоручују своје признате и одликоване пољске ликере

Контузовка, Getreidekümmel, Алаш, и т. д.

Ликера у свима сортама познати најбоље каквоће, специјалитети од старијих силовитих пића.

Могу се добити у свима припознатим трговинама спецерија и деликатеса, као и у посластичарницама и кавана.

Препродавци добијају рабат. — Ценовници иду гратис и франко.

38 3—9

ЈАВНА ДРАЖБА.

Српска православна црквена општина жели своју цркву оправљати.

Цео посао износио би:

1. Зидарски посао — — —	434 ф. 13 н.
2. Дунђерски посао — —	285 ф. 64 н.
3. Лимарски посао — — —	590 ф. — н.
4. Столарски, браварски, стакларски и личиларски —	203 ф. 24 н.
5. Претресање крова, креп, и 3 шлисна у цркву да се узидају — — — —	185 ф. 60 н.
6. Сликарски посао — —	300 ф — н.
Укупна свота —	1998 ф. 61 н.

Сваки који дражби приступити жели има 10% од искличне цене у име вадиума положити.

Дражба ће се обавити дне 30. марта (11. апр.) 1893. год у 2 сата после подне.

Ближи услови могу се увек код председништва (перовође) видити.

У Прхову, (Срем) 1. фебруара по нов. 1893. године.

Милан Поповић председник. **Марић** перовођа.

51 2 2

ЦЕЛОКУПНЕ МЕДИЦИНЕ

ДР. ЂУРИЦА ЖИВКОВИЋ,

лечник унутарњих, очних, женских и дечјих болести; хирургије и бабичлука; ортопедиста и масажер; СПЕЦИЈАЛИСТА и бивши помоћни лечник на кр. угар. држ. клиници нервозних и душевних болести.

Ординира пре подне од 8—9 и по подне од 1—3 сахата. **ИНДИЈА, (Срем).**

39 3—3 Бартовска кућа. Главна улица.

ГВОЖЂАРСКА И ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

ЈЕЛЕНЕ ФОРИШКОВИЋ

У ШИДУ

53 2—3

потребује једног старијег помоћника који може одма ступити.

ПОМОДНА, МАНУФАКТУРНА И ГАЛАНТЕРИЈСКА ТРГОВИНА

ЈОВАНА МАРКОВИЋА

У Т. КОВИНУ

46 3—3

потребује једног вредног, солидног, млађег спомоћника и два практиканта (ученик). Плата је фикс, а ступање је 1. марта п. р.

ПОЗИВ

НА

XXIII. РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

СРПСКЕ ЗАДРУГЕ

ЗА

МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ

У НОВОМЕ САДУ

која ће се држати у четвртак 18. фебруара (2. марта) о. г. у дворани II. српске основне народне школе (код св. николајевске цркве) у 9 сати изјутра.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Оверовљење присутних чланова.
2. Поднашање закључног рачуна за годину 1892., са извештајем управе и надзорног одбора.
3. Давање опроснице управи и надзорном одбору.
4. Предлог за одлуку о подели чисте добити.
5. Избор трећине чланова управе.
6. Избор надзорног одбора.
7. Избор одбора за оверовљење скупштинског записника.

П. н. честичари 4. и 5. кола, који желе у овој скупштини учествовати, могу своје овласнице за гласање до 17. фебруара (1. марта) о. г. код председништва управе примити.

У Новом Саду, 25. јануара (6. фебруара) 1893.

УПРАВА

СРПСКЕ ЗАДРУГЕ ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ.

54 1—

ДО САДА ЈОШ НЕНАДМАШЕНО.

В. МАГЕРА

прави, очишћена

МАСТ ОД РИБИЈЕ ЈЕТРЕ (LEBERTHRAN)

ВИЉЕМА МАГЕРА

у Бечу.

Испитано од првих медицинских ауторитета због лаке варљивости и за децу препоручено и прописано, у свима случајевима где лекар с успехом намерава постићи ојачаве целог организма, нарочито пуће и груди, побољшање сока и чишћење крви у опште — фаша по 1 фор. — на фабричном сложишту, Беч, III./3., Neumarkt 3., као и у назише апотека и спецерајских трговина, у аустро-угар. монархији праве ове масти добити.

Само је онда прави, ако је трогласта боца са означеним окрајцима (печатом и јаком штампом на жутој хартији) облепљена.

Добити се може: У Новоме Саду код гг. Јов. Грозингера, Г. Плавшића, апотекара; Браће Вагнера и Љ. Стефановића, трговца

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ И ОТПРАВИШТЕ ЗА АУСТРО-УГАРСКУ код

W. MAGER, Wien,

III./3., Neumarkt 3.

18—18

606

ПОЗИВ.

Осма редовна главна скупштина

УДЕОНИЧАРА СРЕМСКО-КАРЛОВАЧКЕ ЗАДРУГЕ

ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ

нарећује се на основу §. 54. задружних правила у четвртак 23. фебруара 1993. по н. кал. пре подне у 9 сати у заводским просторијама, на коју се г.г. удеоничари II. III. и IV. кола учтиво позивају.*)

НА ДНЕВНОМ СУ РЕДУ ОВИ ПРЕДМЕТИ.

1. Избор председника ad hoc и 3 члана као шкрутатурског одбора.
2. Извешће управитеља о радњи завода за годину 1892.
3. Извешће надзорног одбора о прегледаном рачуну за годину 1892.
4. Подела добити године 1892. и давање абсолуторијума.
5. Избор подуправитеља, надзорног одбора и управљајућег одбора за год. 1893.

У СР. КАРЛОВЦИМА, 4. фебруара 1893.

За сремско-карловачку задругу за међусобно помагање и штедњу

ШАНДОР ДИМИТРИЈЕВИЋ-ЧАКИЋ

управитељ.

*) Сваки заступник мора се најдаље 8 дана пред главну скупштину са уредовним пуномоћијом у задругиној писарници пријавити, јер после тога времена не може се нико на овај начин заступати дати.

СЕДМИ РАЧУНСКИ ИЗВЕШТАЈ

СРЕМСКО-КАРЛОВАЧКЕ ЗАДРУГЕ ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ У СРЕМ. КАРЛОВЦИМА ЗА ГОДИНУ 1892.

Рачун изравнања.

ИМОВИНА.		фор.	нов.
Рачуну благајне		8852	87
„ меница у портфељу		153554	—
„ предујмова на вино и вредносне папире		2823	—
„ зајма на непокретности		51764	—
„ текућим (cto Currenti)		22050	—
„ правоваступника		1171	14
Код угарске централне штед. у Будим-Пешти улога	4122.—		
Држ. папира (4½% одв. рег.)	9825.09	13947	09
Рачуну намештаја	800.—		
За отпис 10%	80.—	720	—
		254882	10

ДУГ.	фор.	нов
Од рачуна удеоничарске главн. I. кола	1321	—
„ „ „ „ II. кола	11100	—
„ „ „ „ III. кола	4952	—
„ „ 6% камате I. кола	497	99
„ „ 6% кам. II. к. од 1891. 107.37		
„ „ 6% текуће кам. II. к. 152.92		
„ „ 6% угл. камате II к. 400.71	661	—
„ „ резервног фонда I. кола	3484	83
„ „ „ „ II. кола	581	14
„ „ 6% текућа камата III. кола	158	57
„ „ улога на штедњу са угл. кам.	217433	62
„ „ доходарине (10% пор. кам. на улоге)	430	83
„ „ биљега		70
„ „ фонд добротворних цеља	262	12
„ „ привременог	6458	40
„ „ преносни камата за 1893. од меница 1887 84		
„ „ кам. зајма на непокр. 710.35	2598	19
За добит у год. 1892.	4992	21
	254882	10

Рачун губитка и добитка.

ГУБИТАК.		фор.	нов.
Рачуну намештаја за отпис		80	—
„ плате		2183	29
„ камата на улоге		9517	57
„ станарине		239	—
„ награде		267	
„ пореза и прирева		652	07
„ админ трошкова		565	10
„ 6% камата на фор. 6678.50 од пр. год. II кола	400.71		
„ 6% тек. камата II. кола	152.92		
„ 6% тек. камата III. кола	158.57	712	20
За добит у 1892. години		4992	21
		19208	44

ДОБИТАК.	фор.	нов.
Од рачуна есконта на менице	12837	27
„ „ камата зајма на непокрет.	2632	85
„ „ камата одоцнења	2043	33
„ „ текућих камата	452	85
„ „ равних камата	435	02
„ „ уписнина и преписнина	101	50
„ „ камата пред. на уд. књиж.	3	81
„ „ камата пред. на вино	159	98
„ „ тискарија	432	87
„ „ пристојба	108	96
	19208	44

У Ср. Карловцима, 31. децембра 1892.

Сремско-Карловачка задруга за међусобно помагање и штедњу у Ср. Карловцима.

Шандор Димитријевић-Чакић, с. р. управитељ.

Петар З. Јовановић, с. р. књиговођа.

Овај смо рачун тачно прегледали са свима књигама сравнили и у реду нашли.

У Ср. Карловцима, 3. фебруара 1893.

52 2—3

ЧЛАНОВИ НАДЗОРНОГ ОДБОРА:

Владимир Јовановић, с. р. **Св. А. Јанковић**, с. р. **Јован Симеоновић-Чокић**, с. р.

Власник: Славко Свет. Милетић. Главни уредник: др. Јован Пачу. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.